

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Банківської справи

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

Кузнєцова Л. В.

“ ___ ” _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності Фінанси та кредит

за темою:

«Сучасні методи оцінки ризиків кредитного портфелю банків»

Виконавець

студент Кредитно-Економічного
факультету

Толкачов Іван Олександрович

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

кандидат економічних наук, викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Шмуратко Яна Антоновна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2017

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ РИЗИКІВ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ БАНКІВ	5
1.1. Економічна сутність кредитного портфелю та його ризиків...	5
1.2. Законодавче забезпечення оцінки ризиків кредитного портфелю банків	14
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ РИЗИКІВ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	25
2.1. Динаміка кредитного портфелю банківської системи України та індикаторів його ризиків	25
2.2. Аналіз ризиків кредитного портфелю ПАТ «Банк Південний»	33
2.3. Вплив кредитного ризику на показники платоспроможності банку.....	39
Висновки до розділу 2.....	45
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ ОЦІНКИ РИЗИКІВ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ	46
3.1. Світова практика оцінки ризиків кредитного портфелю.....	46
3.2. Порівняльний аналіз оцінки ризиків кредитного портфеля на основі індивідуального та портфельного підходів	51
Висновки до розділу 3.....	57
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61
ДОДАТКИ.....	64

ВСТУП

Актуальність. Ризик є невід’ємною складовою людського життя. Він породжується невизначеністю, відсутністю достатньо повної інформації про подію чи явище, та неможливістю прогнозувати розвиток подій. Ризик виникає тоді, коли рішення вибирається з декількох можливих варіантів і немає впевненості, що воно найефективніше. Водночас ризик слід розглядати як невід’ємний елемент процесу існування організації на ринку. Тема дипломної роботи полягає в тому, що, якщо основною метою функціонування організації є максимізація прибутку, то прибуток є винагородою за вдало взятий на себе економічний ризик в ділових операціях. Комерційний банк, як фінансовий посередник, приймає на себе ризики як власної діяльності, так і ризики своїх клієнтів, поєднуючи ризики активних операцій клієнтів банку із використанням запозичених коштів з ризиками клієнтів, у яких банк залучив кошти на зворотній основі та передав їх в активні операції.

Управління банківськими ризиками – це процес, за допомогою якого банк виявляє (ідентифікує) ризики, проводить оцінку їх величини, здійснює їх моніторинг і контролює свої ризикові позиції, а також враховує взаємозв’язки між різними категоріями ризиків. Ефективне управління банківськими ризиками зумовлює об’єктивну необхідність визначення кількісної величини ризику який приймає на себе банк, що й визначає актуальність теми дослідження.

Мета випускної роботи. Метою роботи є аналіз сучасних методів та підходів до оцінки ризиків кредитного портфелю банків, зокрема дослідження відмінностей оцінки ризиків кредитного портфелю на індивідуальній та портфельній основі. Порівняти кількісне вираження ризику розрахованого на індивідуальній та портфельній основі.

Завдання випускної роботи. Для досягнення мети роботи було визначено наступні завдання:

- дослідити економічну сутність поняття «кредитний портфель» та його ризиків;
- визначити законодавче забезпечення оцінки ризиків кредитного портфелю банків;
- провести порівняльний аналіз динаміки змін кредитного портфелю банківської системи України та ПАТ «Банк Південний» та показників їх ризиків;
- дослідити світову практику оцінки ризиків кредитного портфелю
- здійснити порівняльний аналіз оцінки ризиків кредитного портфелю на індивідуальній та портфельній основі.

Об'єктом дослідження. Об'єктом дослідження є ризики кредитного портфелю.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є методи кількісної оцінки ризиків кредитного портфелю на індивідуальній та портфельній основі.

Інформаційною базою досліджень є монографії та навчальні посібники з питань ризиків банківської діяльності, нормативні законодавчі акти України, статистична інформація Національного банку України, Асоціації банків України, фінансова звітність ПАТ «Банк Південний».

Методи дослідження. Методами дослідження є: індукція та дедукція, аналіз та синтез, метод порівнянь та аналогій, економіко-математичні, статистичні, метод порівняння статистичних показників банківських ризиків досліджуємо банку з характерними показниками для банків банківської системи України.

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження та виконання завдання щодо визначення сутності кредитного ризику ми дійшли до згоди, що під кредитним ризиком слід розуміти потенційну можливість втрат процентів за боргом та суми основного боргу, яка виникає при порушенні цілісності руху позичкової вартості, та обумовлена впливом різних факторів. Існує два принципово різних підходи до оцінки кредитного ризику портфельний та індивідуальний.

Аналізуючи нормативно правову базу яка регламентує сучасні вітчизняні підходи до оцінки кредитного ризику було виявлено, що на даний момент українські банки використовують індивідуальний підхід до оцінки кредитного ризику. Основною причиною цього є нестабільна економічна ситуація, та проблематичність використання довгострокових портфельних підходів до оцінки кредитного ризику.

В основі індивідуального підходу оцінки кредитного ризику лежить визначення інтегрального показника за кожним окремим підприємством (фізичною особою) – боржником. Інтегральний показник розраховується виходячи з конкретних показників операційної діяльності, для кожного окремої позики відбувається ідентифікація класу боржника, відповідно до його класу встановлюється імовірність дефолту. Отже ми можемо побудувати наступний логічний ланцюг, розрахунку ризику на індивідуальній основі.

1. Розрахунок інтегрального показника
2. Визначення класу боржника та імовірності його дефолту за рахунок окремих фінансових коефіцієнтів.
3. Визначення суми боргу, та долі непокритої частки боргу за рахунок забезпечення.
4. Розрахунок оцінки ризику шляхом множення імовірності дефолту, суми боргу та долі непокритої частки боргу.

Основними недоліками даного підходу є те, що модель недостатньо точно враховує макроекономічні фактори, такі як загальний розвиток економіки,

основні тенденції банкрутств та розвитку підприємств, коливання платоспроможності населення, через це за допомогою індивідуального підходу ми можемо оцінити суто внутрішні фактори позичальника.

В основі портфельного підходу стоїть побудова факторної моделі з визначенням імовірності дефолту за рахунок функції розподілу випадкових величин дефолту. Визначається імовірність на рівні загального кредитного портфелю позик, сформованих за однорідними ознаками. Дана модель будується на основі зібраних статистичних даних, і є репрезентативною лише у відносно стабільних економіках. Цей факт пояснюється тим, що для моделей розподілу випадкових величин, частіше всього обирається нормальний закон. У тому випадку, якщо економіка країни перебуває у край не стабільному стані, відхилення від побудованої моделі будуть значними.

Основними недоліками підходу, є складність збору необхідної інформації та складність застосування у надзвичайних ситуаціях.

Відзначимо, що ці два методи оцінки кредитного ризику в одній і тій же ситуації дають різні значення ризику. Це пояснюється різними факторами, що враховуються. Так наприклад в стабільній ситуації, якщо оцінити суму ризику за декількома позиками різним підприємствам однієї галузі, ми вийдемо на значення ризику, яке буде враховуватиме лише фінансовий стан цих підприємств. А якщо, розрахуємо ризик за сукупним портфелем позик цим підприємствам, ми вийдемо на значення, яке буде враховувати розвиток галузі, розвиток економіки в цілому, а також буде враховуватиметься здатність банку до управління ризиками через портфельний підхід.

В сучасній ситуації, що склалася в Україні, ми повинні сказати – застосування портфельного підходу до оцінки ризику є складним через економічний цикл в якому перебуває країна. І на даний момент є доречним використання індивідуального підходу в оцінці ризику, виходячи з його достатків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Лаврушин О. І. Основи банківського менеджменту. / Під. Ред. О.І. Лаврушина. 2-е изд., Перераб. і доп. М.: КНОРУС, 2009. С. 60.)
2. Масленченков Ю.С. Технологія і організація роботи банку. М.: ТОВ «Дека», 2008. С. 25.
3. Пашков А. І. Оцінка якості кредитного портфеля // Бухгалтерія і банки. 1996.
4. Яковенко С. М. Розробка методики оцінки якості кредитного портфеля в банківській сфері економіки Росії. Дис. / Яковенко С.М. Краснодар, 1998.
5. Панова Г.С. Кредитна політика комерційного банку. М.: ІКЦ «Дис», 2006.
6. Кузнєцова Л. В. Кредитний менеджмент / Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2007
7. Лопатников Л. І. Економіко-математичний словник. М.: Наука, 1987
8. Петрова С. Н. і ін. Ризики в сучасному бізнесі. М.: Алана, 1994.
9. Балабанов І. Т. Ризик менеджмент. М.: Фінанси і статистика, 1996.
10. Шенаєв В. Н., Ірніязов Б. С. Проектне кредитування. Зарубіжний досвід і можливості його використання в Росії. М.: Консалтбанкир, 1996. (Сер. "Міжнародний банківський бізнес")
11. Царьов В. В., Кантаровіч А. А. Оцінка вартості бізнесу: теорія і методологія. М.: Юніті, 2007
12. Касьяненко Т. Г. Концептуальні засади оцінки бізнесу: відображення особливостей становлення професійної оцінки в Росії. СПб.: Изд-во СПбГУЕФ, 2006. С. 229-230
13. Закон України про банки та банківську діяльність, [Електронний ресурс] режим доступу - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
14. Закон України про Національний банк України, [Електронний ресурс]
15. режим доступу - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
16. Закон України про заставу, [Електронний ресурс] режим доступу - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2654-12>

17. Закон України про іпотеку, [Електронний ресурс] режим доступу - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/898-15>
18. Закон України про іпотечні облигації, [Електронний ресурс] режим доступу - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3273-15>
19. Закон України про організацію формування та обігу кредитних історій, [Електронний ресурс] режим доступу - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2704-15>
20. Закон України про забезпечення прав кредиторів та реєстрацію обтяження, [Електронний ресурс] режим доступу - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1255-15>
21. Постанова Національного банку України № 351, [Електронний ресурс] режим доступу - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>
22. Офіційний сайт Національного банку України, статті [Електронний ресурс] режим доступу - <http://www.bank.gov.ua/article/33244989?annId=33244990>
23. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків» // Постанова Правління Національного банку України від 15.03.2004 р. № 104. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку
24. Управління ризиками банків [Текст]: монографія у 2 томах. Т. 2: Управління ринковими ризиками та ризиками системних характеристик / [А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко та ін.] / за ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова і д-ра екон. наук, проф. Т. А. Васильєвої. – Суми: ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2012. – 299 с.
25. Офіційний сайт міжнародного рейтингового агентства Moodys, [Електронний ресурс] режим доступу - <https://www.moodys.com/sites/products/ProductAttachments/2007100000528403.pdf>
26. Офіційний сайт ПАТ Банку «Південний» [Електронний ресурс] режим доступу - <http://bank.com.ua/ua/>
27. Дані фінансової звітності підприємств [Електронний ресурс] режим доступу - <https://smida.gov.ua>

28. Статистичні данні Національного банку України [Електронний ресурс] режим доступу - https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=65162
29. Сайт рейтингового агентства «Standard and poors» режим доступу - http://www.standardandpoors.com/en_US/web/guest/home
30. Монахов А. Ю., Татарович А. В. Методи управління кредитним ризиком у банківському ризик-менеджменті // Молодой ученый. — 2015. — №6. — С. 434-437.
31. Жарковская Е.П. Фінансовий аналіз діяльності комерційного банку// Омега-Л с. 56 2012 рік
32. Костюченко Н.С. Аналіз кредитних ризиків // Атмосфера с 357. 2010 рік
33. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А.М.Герасимович та ін.; За ред. А.М.Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2015. — 599 с
34. Кредитний ризик комерційного банку / В.В. Вітлінський, О.В. Пернарівський, Я.С. Наконечний, Г.І. Великоіваненко. За ред. В.В. Вітлінського. — К.: Тов-во "Знання", КОО, 2014. — 251 с.
35. Васюренко О.В. Банківські операції. — К.: Знання, 2011. — 242 с.